

ՌՈՒԶԱՆ ՎԻՐԱԲՅԱՆ
ՀՊՄՀ հայոց լեզվի և նրա դասավանդման
մեթոդիկայի ամբիոնի հայցորդ

ԲԱՐԲԱՌԱՅԻՆ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԽՈՍԱԿՑԱԿԱՆ ԲԱՌԱՇԵՐՏԵՐԸ
ՆՈՐԱՅՐ ԱԴԱԼՅԱՆԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Բառապաշարը ոճաբանական և հուզաարտահայտչական երանգավորման տեսանկյունից դասակարգելիս առանձնացվում են գրական և ոչ գրական (իր ենթաշերտերով՝ բարբառային և ժողովրդախոսակցական բառերը) բառաշերտերը:

Ժողովրդախոսակցական բառաշերտի հիմնական մասն են կազմում մեր ժողովրդի կենցաղը, սովորույթներն անվանող բառերն ու արտահայտությունները, բնաձայնական բառերը, ձայնարկությունները և հատկապես դարձվածքներն ու դարձվածաբանական արժեք ունեցող բառակապակցությունները (անեծքներ, օրհնանքներ) և այլն:

Ն. Ադալյանի ստեղծագործություններում գերիշխում են ժողովրդախոսակցական բառերը, որոնք հատուկ երանգավորում են ստանում հերոսների առօրյա խոսքում:

«Առօրյա խոսքը սովորաբար կրում է զրույցի բնույթ, ընթանում է հարց ու պատասխանի ձևով: Այն հարուստ է ժողովրդական դարձվածքներով, ասացվածքներով, առածներով»¹:

Դարձվածքը երկու և ավելի բառերի այնպիսի կապում, պատրաստի բառակապակցություն է, որի բաղադրիչները վերաիմաստավորված են, այսինքն՝ դարձվածքի բաղադրիչներից յուրաքանչյուրն այդ կապակցության մեջ չի պահպանում իր բառային, բառարանային բուն իմաստը և ձեռք է բերում նոր նշանակություն:

Դարձվածքները առօրյա, ժողովրդախոսակցական ոճին բնորոշ բառային միավորներ են, որոնց մեջ արտացոլված են յուրաքանչյուր ժողովրդի ազգային մտածողությունը, լեզվամտածողությունը, բարքն ու սովորույթը, կենցաղն ու ապրելակերպը, ինչպես նաև նրան բնորոշ հոգեբանական խառնվածքն ու կենսափիլիսոփայությունը:

«Ի տարբերություն սովորական բառակապակցությունների, որոնք ստեղծվում են խոսելու պահին, բառակապակցություններին հարաբերակից դարձվածքները պատրաստի, կայուն կապակցություններ են»²:

¹ Աբրահամյան Ս. Գ., Հայոց լեզու, Բառ և խոսք, Եր., 1986, էջ 39:

² Մելքոնյան Ս. Ա., Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության, Եր., 1984, էջ 186:

Ն. Ադալյանի լեզուն հարուստ է դարձվածքներով, որոնք ամբողջացնում են գրողի լեզվամտածողությունն ու ինքնատիպության դրսևորումը:

Սովորաբար դարձվածքները բաժանվում են երեք խմբի.

Դարձվածաբանական սերտաճում. այս խմբի մեջ մտնում են այն դարձվածքները, որոնց իմաստը չի բխում դարձվածքի մեջ մտնող բաղադրիչ բառերի բառային իմաստներից:

Դրանք իմաստային տեսակետից այնպիսի անբաժանելի, միասնական բաղադրիչներ են, որոնց մեջ բառերը, կորցնելով իրենց իմաստը, տվյալ բառակապակցության մեջ վերաիմաստավորվում և արտահայտում են բոլորովին մի նոր իմաստ:

Դարձվածքի այս տեսակը հետաքրքիր է ներկայացված տվյալ համատեքստում, ինչպես՝

*«Ընկե՛ր Սահակյան, դուք ձեր **զլխից ձե՛ռ եք քաշել**»:* (ԱՆ-5, էջ 6):

Դարձվածաբանական բառարանում **զլխից ձեռ** քաշած դարձվածքին նույնիմաստ **զլխից ձեռք** վերցրած դարձվածքը, նշանակում է՝ հանդուգն գործ ձեռնարկել, կյանքը վտանգի ենթարկել, կյանքը չափսոսալ³:

*Քանի դեռ Գարեգինը պահեստապետ չէր, ֆիզկուլտուրայի ուսուցիչ էր, իրենք մի կերպ էին **յուլա գնում**:* (ԱՆ-5, էջ 72):

Յուլա գնալ նշանակում է՝ հարմարվել, համակերպվել, համեստ ապրել⁴:

*-Կեսուրս **միսս կերավ**- շարունակեց Վարդանուշը,- կարծես ինձ ծառա են բերել:* (ԱՆ-1, էջ 113):

*Աշակերտին ատել, ընդհանրապես որևէ մեկին **աչքի փուշ, աչքի գրող** դարձնել, ես չեմ էլ կարող:* (ԱՆ-6, էջ 3):

*-**Լեզվիդ գոռ մի՛ տուր**:* (ԱՆ-15, էջ 138):

*Դպրոցի դիրեկտոր Աբգար Կարապետյանն էր նրան ֆիզկուլտուրնիկ շինել, թե արի փող աշխատի, ինչ ես պարապ-սարապ **թրև գալիս**, ո՞ր օրվա հայրենակիցդ եմ:* (ԱՆ-5, էջ 72):

Թրև գալ նշանակում է անգործ, աննպատակ թափառել⁵:

Գրողի ներկայացրած դարձվածքները բացարձակապես անբաժան, միաձույլ իմաստային միավորներ են, բաղադրիչների մեջ կենդանի, գործող

³ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., Հայոց լեզվի դարձվածաբանական բառարան, Եր., 1975, էջ 153:

⁴ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 449:

⁵ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 238:

շարահյուսական կապի բացակայության պատճառով նախադասության մեջ հանդես են գալիս իբրև մեկ ամբողջական, անբաժանելի անդամ:

Դարձվածաբանական միասնություն. այս խմբի մեջ մտնում են այն դարձվածքները, որոնք, չնայած, իմաստաբանորեն նույնպես անբաժան են, բայց, ի տարբերություն նախորդների, սրանց դարձվածային ընդհանուր իմաստը որոշ չափով պատճառաբանված է դարձվածքը կազմող բաղադրիչ բառերի առանձին փոխաբերական իմաստներով:

Գրողի կիրառած յուրաքանչյուր դարձվածքի իմաստը բխում է առանձին բաղադրիչների բառային իմաստների միավորումից, որոնց բաղադրիչները հանդես են գալիս փոխաբերական իմաստներով, հետևաբար դարձվածքը ամբողջապես ստանում է վերաիմաստավորված, ընդհանրացված բովանդակություն:

«Դարձվածքները հիմնականում կառուցվում են մարդու մարմնի մասերի անուններով և կոչվում են նաև *սոմատիկ դարձվածքներ*»⁶:

Ն. Ադայանի սոմատիկ դարձվածքները ունեն և՛ խրատական, և՛ երգիծական, և՛ փոխաբերական բնույթ, ինչպես՝

- *Արփիկի հետ կոված եմ, ուսուցչի կնկա քիթը բարձր է*: (ԱՆ-1, էջ 114):

- *Մտի՛կ ըրե իմ աղադակիս: Ակա՛նջ դիր աղոթքիս*: (ԱՆ-13, էջ 234):

- *Ականջիդ օդ կանես, մեծը՝ աջիդ, հանճարեղը՝ ձախիդ*: (ԱՆ-15, էջ 127):

Ականջին օդ անել՝ միշտ պահել, հիշել, լավ իմանալ, միշտ դեկլավարվել մեկի խրատով⁷:

Աչք էր դնում: (ԱՆ-15, էջ 124):

- *Բոլորի տուն էլ կարելի է հյուր գնալ,- չգիտեմ՝ ինչու բարկանում եմ ինձ վրա, նոթերս կիտում*: (ԱՆ-5, էջ 40):

Գրողը գեղարվեստական պատկեր ստեղծելու վարպետ է, ինչպես՝
Աստղազարդ երկնքի տակ սրտի ասեղներով փռփրում էին իրենց հիշողության տոչորված դաշտը: (ԱՆ-8, էջ 36):

Միքտը քարանում է, երբ չի սիրում: (ԱՆ-14, էջ 46):

Միքտը քարանալ նշանակում է անգութ, անխղճմտանք, անզգա դառնալ⁸:

Բսկ այժմ ես արձան եմ կտրել և պաղ հայացքով նայում եմ այն հեռու կետին: (ԱՆ-4, էջ 76):

⁶ Եզեկյան Լ. Գ., Հայոց լեզվի ոճագիտություն, Եր., 2007, էջ 187:

⁷ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 9:

⁸ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 534:

Արձան կտրել՝ քարանալ, անգգայանալ, ապշել, անշարժանալ, անշարժ նստել կամ կանգնել⁹:

Դարձվածքային կապակցություն մեջ մտնում են դարձվածքային այն միավորները, որոնց ընդհանուր իմաստը ամբողջովին բխում է նրանց բաղադրիչ բառերի իմաստներից: Դրանք այնպիսի դարձվածքներ են, որոնց կազմի մեջ մտնող բառերն ունեն ինչպես ազատ, այնպես և դարձվածաբանորեն կապված գործածություն: Սրանց ընդհանուր նշանակությունը լիովին կախված է բաղադրիչների նշանակությունից, ուստի հաճախ կազմվում են ազատ և դարձվածաբանորեն կապված բաղադրիչներից, ինչպես՝

- *Ես մեռած հույսիս հետ եմ*: (ԱՆ-12, էջ 76):

«Չէ՛, մինչև հիմա էլ **անթաղ մեռելի** նման եմ»: (ԱՆ-4, էջ 101):

Անթաղ մեռել դարձվածքը նշանակում է՝ իր հարազատների կողմից գերեզմանում չթաղված. գերեզման չունեցող, անգերեզման, անշիրիմ¹⁰:

Երբեմն գրողի դարձվածքներում հանդես են գալիս նաև կենդանի նշանակող բառեր, որոնք հետաքրքրի պատկերավորում են ստեղծում խոսքի մեջ.

- *Տղա՛ս, ես Փափագին շատ եմ հանդիպել, հիմա դու գնա՛, տե՛ս ծեր առյուծին, գուցե էլ առիթ չլինի*: (ԱՆ-7, էջ 400):

Որտե՞ղ ես, Մուրա դ: Ո՞րք ես, թե՞ **առյուծ սիրտդ** երկնքում է արդեն: (ԱՆ-13, էջ 200):

Առյուծի սիրտ դարձվածքը նշանակում է՝ քաջություն, խիզախություն, անվեհերություն¹¹:

Մն քառակուսի կարմիր անապատում: (ԱՆ-13, էջ 219):

Հեղինակը, կարմիր անապատ ասելով, հասկանում է արյուն, այսինքն՝ անապատում անմեղ գոհերի արյուն, որն ունի կարմիր գույն:

Դարձվածքների սաստկական երանգավորումն ավելի ակնհայտ է դառնում մանավանդ այն կայուն բառակապակցություններում, որտեղ դարձվածքների բաղադրիչները հականիշ բառեր են, ինչպես՝

Մազդ երկար է խելքդ շատ կարճ: (ԱՆ-15, էջ 137):

Հետաքրքիր են նաև խոսակցական ոճին բնորոշ կիրառություն ունեցող դարձվածքները, ինչպես՝

⁹ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 88:

¹⁰ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 21:

¹¹ Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 21:

*-Առե՛ք, տարե՛ք, կերե՛ք, կշտացե՛ք, բախտավորվե՛ք,- հարսի լուսանկարները թափոտելով բղավեց պառավը,- թող **իզն ու թոզը** չմնա, աշխարհի մեջ խաղք ու խայտառակ եղանք:* (ԱՆ-4, էջ 100):

Իզն ու թոզը չերևալ կամ չմնալ նշանակում է՝ հետքը չերևալ կամ չմնալ¹²:

«Հայկական առածների ու ասացվածքների լեզուն, ինչպես և հայ ժողովրդի բանահյուսության լեզուն այն բազմաթիվ բարբառների ու ենթաբարբառների ընդհանրություններն են, որով խոսել են հայ ժողովրդի լայն մասսաները երկար դարերի ընթացքում»¹³:

Գրողի կիրառած ժողովրդական առածների ու ասացվածքների մեջ մեծ տեղ են գրավում դարձվածքները, որոնք գեղարվեստական ստեղծագործության բովանդակության ու ձևի միասնության օրինակներ են, ինչպես՝

• Պլատոնը բարեկամս է, բայց ավելի մեծ բարեկամս է ճշմարտությունը: (ԱՆ-11, էջ 62):

• Թեև լեզուն ոսկոր չունի, բայց բառն ունի և բավականաչափ կարծր, բառի սիսալ գործածությունը կոկորդիս մնում է իբրև ոսկոր:

Գրողի միտքը անսահման է, լեզուն՝ դարձվածքների ամբողջական համակարգ, ինչպես՝

*...Եվ «**լինել թե չլինելու**» խնդիրը, մեկ էլ հայ բառը՝ սիրո, բողոքի, իմաստության փայլատակումներով:* (ԱՆ-14, էջ 19):

*Համիետն էլ **Ղոն Կիխտոն է** նրանք նույն մարդն են՝ տարբեր դիմակների տակ:* (ԱՆ-14, էջ 20):

*Բայց դերասանը մի կերպ ճողոպրեց և որոշեց **Քաջ Նազարի** բեմական զգեստը երբեք չհագնել, այստեղ ով չկար, բոլորն էլ կային:* (ԱՆ-15, էջ 140):

Այստեղից պարզ է դառնում, որ դարձվածքների կառուցվածքային-ոճական յուրահատկություններից մեկը բաղադրիչների կայունությունն է:

*Մեր հազարամյա գրականության լույսը միշտ ճառագել է իրականության ու ժողովրդի ճակատագրի մթությունից և դարձել ավանդույթ: Երբ հայրենի երկիրը ծածկել են սև-մութ ամպեր, իսկ ժողովրդի գլխին՝ անհեղ **դամոկլյան սուր...**: (ԱՆ-14, էջ 19):*

Բացի դարձվածքներից գրողը ներկայացնում է խոսակցական լեզվին բնորոշ բազմաթիվ օրինակներ:

¹² Սուքիասյան Ա. Մ., Գալստյան Ս. Ա., նշվ. աշխ., էջ 244:

¹³ Ղանալանյան Ա. Տ., Առածանի, Եր., 1960, էջ 73:

«Խոսակցական լեզուն մի համակարգ է, որում խոսողը հեշտությամբ, ազատ և հաճախակի, քան նորմավորված գրական լեզվում, ստեղծում է նոր միավորներ»¹⁴:

Գունագեղ են գրողի կերտած կրկնավոր բարդությունները, բայական հարադրությունները, որոնք միաժամանակ նպաստում են գեղարվեստական խոսքի պատկերավորմանը, ինչպես՝

Ավելի ուշ ասողերը մեկիկ-մեկիկ վառվեցին և աշխարհի վրա թեթև գով իջավ: (ԱՆ-1, էջ 17):

Գիտեմ՝ այն կուզիկ-մուզիկը հավ մորթոդն է: (ԱՆ-5, էջ 13):

Ամեն մարդ ուզում էր սեփական աչքով տեսնել մագաղաթե մատյանը, ձեռք տալ: (ԱՆ-13, էջ 8):

Հետաքրքիր են նաև խոսակցական լեզվի մեջ բառերի կիրառությունները, ինչպես՝

- Գարնորը ջահելությունն է,- հասկացավ Լուսինի սրտում եռացող չարության պատճառը: (ԱՆ-1, էջ 115):

- Գարգին խոսի, թե չէ կփռջմանես: (ԱՆ-4, էջ 147):

Երբեք չէր ասում «չէ» կամ «եսիմ»: (ԱՆ-4, էջ 157):

Անպետք պոմիդոր է, հեջ ուտելու քան չի, հեջ:

Հետաքրքիր կիրառություն ունեն ձայնարկությունները ժողովրդախոսակցական գրողի լեզվի մեջ, ինչպես՝

- Էյ, քնա՞ծ ես: (ԱՆ-3, էջ 59):

«Պա՛հ, դու ինչ ես, որ»: (ԱՆ-2, էջ 5):

- Օհո՛,- բացականչեց Մելքոն Տեր-Պերպերյանը: (ԱՆ-7, էջ 279):

- Ուռա՛, Սևանը, ուռա՛...:

- Օհ՛, օհ՛, օխա՛յ, էս ինչ լավ ջուր է, էս ինչ կապույտ ջուր է: (ԱՆ-5, էջ 37):

Ժողովրդախոսակցական բառաշերտի բաղադրիչներ են համարվում նաև դերանունների հետևյալ տարբերակները՝ *էս, էդպես, էնպես, էստեղ* և այլն, որոնք համարվում են բարբառային իրողություններ, ինչպես՝

«Էս ազնիվ բնությունն ու մածունը թողած, ու՞ր ես գնում եղ ավազակ քաղաքը, Նազար ջան»,- նկատեց Շմավոնը: (ԱՆ-5, էջ 130):

- Ահա էնտեղ են պրեզիդենտն ու իր պալատը,- ասաց հարևաններից մեկը՝ ձեռքը նախապես մեկնելով ուրիշի կողմը: (ԱՆ-10, էջ 52):

¹⁴ Սարգսյան Ն. Ժ., Առօրյա խոսքի կառուցման առանձնահատկությունները, Լեզվի և ոճի հարցեր, 10-րդ, Եր., 1987, էջ 247:

Ժողովրդախոսակցական լեզվում գրողը ներկայացնում է փաղաքական բառերն ու արտահայտությունները.

-*Քու ազիզ արև*: (ԱՆ-15, էջ 133):

-*Ցավդ տանեմ*: (ԱՆ-5, էջ 44):

-*Արևս մեռնի, երգվեց նա*: (ԱՆ-3, էջ 40):

-*Ջանիկս...*: (ԱՆ-16, էջ 119):

«Խոսակցական բառապաշարն առավել լայն ժողովրդական զանգվածների առօրյա հաղորդակցման միջոց է, որ դրսևորվում է լեզվի բանավոր գործառության ոլորտում՝ հիմնականում գրույցների և երկխոսությունների ձևով»¹⁵:

Բարբառային բառերը պատկանում են բառապաշարի ոչ կենսունակ (ոչ գործուն) ոլորտին, հետևաբար գրական լեզվի նորմայի սահմաններից դուրս են և, բնականաբար, գործածական չեն գործառական ոճերում, ինչպիսիք են՝ գիտական, պաշտոնական, գրասենյակային ոճերը:

Բարբառային բառերն աչքի են ընկնում իրենց ինքնատիպությամբ, ունեն որոշակի տարածքային սահմանափակում՝ նեղ տեղային բնույթի են, բնորոշ են միայն տվյալ տարածքում բնակվող մարդկանց, այդ իսկ պատճառով էլ դրանք մատչելի չեն մյուս տարածքներում բնակվող հանրությանը:

Ն. Ադալյանը դիմել է գրական ոճավորման. արևմտահայ լեզվի վերարտադրությամբ կենդանացրել է Երզնկայի խոսվածքը՝ ներքին աշխարհագրացողությամբ և գեղագիտական մտածողությամբ ստեղծելով ժամանակի և ազգային միջավայրի պատկերը: Գրողի վարպետությունը այն է, որ յուրաքանչյուր կերպարի խոսքի ոճավորման համար կարողանում է ճիշտ գտնել ու ընտրել համապատասխան լեզվական միջոցներ, որոնք բնութագրում են տվյալ տարածքը ներկայացնող անհատներին, ինչպես՝

-*Աս իմ էրգիրն է, տունես պի չի ելնիմ*:

Կգերադասիմ թաղվիլ իմ հողին գիրկը:

-*Էրգրես քայլ մը անդին պի չի ընեմ*: (ԱՆ-13, էջ 15):

Մեկ այլ օրինակ՝

Ուխտ կերթաք Մեծ Լուսավորիչականք, ժողովուրդ ըսվածը ուխտով կուծեղանա:

Ամեն եկող-գացողի, հարուստ ըլլա, թե աղքատ, անուշ հյուրասիրություն կընեք...: (ԱՆ-13, էջ 14):

Կայնինք և մեր կյանքի համար մաքառինք մինչև վերջ: (ԱՆ-13, էջ 17):

¹⁵ Էլոյան Ս. Ա., Ժամանակակից հայերենի ոճաբանություն, Եր., 1989, էջ 40:

Այսպիսով, Նորայր Ադալյանի ստեղծագործությունները հարուստ են ինքնատիպ բառապաշարով, որոնք արտահայտված են ժողովրդախոսակցական և բարբառային բառաշերտերում: Գրողի ժողովրդական խոսքի հմուտ կիրառումը նպաստում է լեզվի զարգացմանն ու բառապաշարի հարստացմանը:

Համառոտագրություններ

- ԱՆ-1- Ադալյան Ն. Մ., «Ետ մի' նայիր», Երևան, 1963:
ԱՆ-2- Ադալյան Ն. Մ., «Կարկանդակներ», Երևան, 1964:
ԱՆ-3- Ադալյան Ն. Մ., «Արագածի ձյուններ», Երևան, 1967:
ԱՆ-4- Ադալյան Ն. Մ., «Խաղաղ զորանոցներ», Երևան, 1973:
ԱՆ-5- Ադալյան Ն. Մ., «Մենախոսության ժամեր», Երևան, 1981:
ԱՆ-6- Ադալյան Ն. Մ., «Ընտիր երկեր», Երևան, 1986:
ԱՆ-7- Ադալյան Ն. Մ., «Եփրատ», Երևան, 1990:
ԱՆ-8- Ադալյան Ն. Մ., «Դավայաթաղ», Երևան, 1997:
ԱՆ-9- Ադալյան Ն. Մ., «Կինը և տղամարդը», Երևան, 1999:
ԱՆ-10- Ադալյան Ն. Մ., «Թաղման թափոր», Երևան, 2000:
ԱՆ-11- Ադալյան Ն. Մ., «Տեսիլք», Երևան, 2004:
ԱՆ-12- Ադալյան Ն. Մ., «Մրջնանոց», Երևան, 2006:
ԱՆ-13- Ադալյան Ն. Մ., «Սև քառակուսի կարմիր անապատում», Երևան, 2008:
ԱՆ-14- Ադալյան Ն. Մ., «Հավասարումներ», Երևան, 2009:
ԱՆ-15- Ադալյան Ն. Մ., «Ծաղրածուն մեծ քաղաքում», Երևան, 2010:
ԱՆ-16- Ադալյան Ն. Մ., «Պարականոն վիպակներ և պատմվածքներ», Երևան, 2012:

Ruzan Virabyan

DIALECTS AND SLANGS IN NORAYR ADALYAN'S WORKS

Summary

Vocabulary according to its stylistic and expressive means is of literary and non-literary (with its sub-layers: dialects and slangs).

Slangs are the words which are related to the culture, customs, every day life, double complexities, nature-related words, interjections, especially in the case of locutions and word combinations.

The slangs belong to that part of the language which is not active and are out of literary language norms and are not applicable in functional styles, such as scientific, official etc.

Thus, Norayr Adalyan's works are rich with peculiar vocabulary, which are expressed in slangs and dialects. The skillful usage of words on behalf of the author contributes to the language development and richness of vocabulary, as well as introduction of new words.

Norayr Adalyan's language is rich an author's specific words which, apart from complementing the dramatic literary creations of the author, and adding freshness to his style, also enrich the vocabulary of the Armenian language.

Рузан Вирабян

**ДИАЛЕКТНЫЕ, РАЗГОВОРНЫЕ ЛЕКСИЧЕСКИЕ СЛОИ
В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ НОРАЙРА АДАЛЯНА**

Резюме

Классифицируя с точки зрения стилистической и эмоционально-выразительной окраски словарный запас делится на лексические пласты: литературный и нелитературный (с диалектными и разговорными подгруппами слов).

В *литературный лексический пласт* входят те слова, которые используются в пределах требований норм и применения литературного языка.

Основную часть *разговорного лексического пласта* составляют слова и выражения, обозначающие быт, бытописание, традиции народа, повторы слов, звукоподражательные слова, междометия и в особенности фразеологизмы и словосочетания, имеющие значение фразеологического оборота.

Диалектизмы стоят за пределами литературного языка и не принадлежат к активному словарному запасу, следовательно, не используются в официально-деловом и научном стилях.

Таким образом, произведения Норайра Адаляна богаты своеобразным словарным запасом, который отражен в разговорном и диалектном лексических слоях. Искусное применение писателем речи способствует развитию языка и обогащению словарного запаса.